



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.001.05.2018

P/18/001



00389318

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
ibi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/001 - Wykonanie budżetu państwa w 2017 roku
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wasilkowie (dalej „MOPS”), 16-010 Wasilków, ul. Suprańska 21. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Irena Godlewska – Kierownik MOPS ¹ (dowód: akta kontroli str. 2)
Podstawa prawna	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli. ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Piotr Żukowski – specjalista k. p., upoważnienie do kontroli nr LBI/9/2018 z dnia 3 stycznia 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)

II. Cel i zakres kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny wykorzystania wybranych dotacji celowych uzyskanych z budżetu państwa 2017 roku [w części 85/20 – województwo podlaskie] na realizację zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, tj. na wsparcie rodzin w ramach Programu *Rodzina 500 plus*³ oraz na świadczenia z funduszu alimentacyjnego⁴ pod względem legalności, rzetelności i gospodarności. Ocenie podlegały w szczególności:

- prawidłowość składania zapotrzebowania na środków z dotacji celowych na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, określonych w ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci⁵ oraz ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów⁶,
- wykorzystanie dotacji uzyskanych z budżetu Wojewody Podlaskiego na realizację powyższych zadań i uzyskane efekty rzeczowe,
- prowadzenie działań wobec dłużników alimentacyjnych,
- prawidłowość i terminowość sporządzenia rocznych sprawozdań budżetowych Rb-50 o dotacjach/wydatkach związanych z wykonaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego.

III. Charakterystyka kontrolowanej jednostki

MOPS jest samorządową jednostką budżetową realizującą w Gminie Wasilków m.in. zadania określone ustawą o świadczeniach wychowawczych i ustawą o pomocy uprawnionym do alimentów. W 2017 r. MOPS otrzymał dotacje w wysokości: 11.536,5 tys. zł na realizację Programu „Rodzina 500 Plus” oraz 4.521,5 tys. zł na wypłatę świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Zadania te na stałe realizowało czterech z 16 pracowników MOPS.
(dowód: akta kontroli str. 39-41)

¹ Od 17 lipca 1990 r.

² Dz. U. z 2017 r., poz. 524. Ustawa zwane dalej „ustawą o NIK”.

³ Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. z 2017 r. poz. 1851).

⁴ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2017 r. poz. 489, ze zm.).

⁵ Dz. U. z 2017 r., poz. 1851 ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o świadczeniach wychowawczych”, ustanawiającą Program „Rodzina 500 Plus”.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 489, ze zm. Ustawa zwana dalej „ustawą o pomocy uprawnionym do alimentów”.

Ocena ogólna

Uzasadnienie oceny ogólnej

IV. Ocena kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie⁷ wykorzystanie przez MOPS dotacji otrzymanych w 2017 roku z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, określonych w ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci oraz ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

W MOPS rzetelnie zapotrzebowywano środki niezbędne do realizacji zadań w zakresie wypłaty świadczeń: wychowawczych w ramach Programu „Rodzina 500 Plus” i alimentacyjnych. Otrzymane dotacje wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem oraz prawidłowo i terminowo rozliczono. Stwierdzona nieprawidłowość miała charakter jednostkowy i polegała na udzieleniu świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko, świadczeniobiorcy, który nie spełniał kryterium dochodowego.

V. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Dane ogólne

MOPS w 2017 roku otrzymał za pośrednictwem Urzędu Miasta w Wasilkowie (dalej: „Urząd”) 17.405,7 tys. zł z dotacji celowej przyznanej przez Wojewodę Podlaskiego na realizację 13 zadań własnych i zleconych Gminie, z czego wykorzystano 17.136 tys. zł, tj. 98,5%. Najwięcej środków otrzymano na:

- świadczenia wychowawcze - 11.536,5 tys. zł (wykorzystano 11.289,4 tys. zł),
- świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego⁸ - 4.521,5 tys. zł (wykorzystano 4.513,5 tys. zł),
- wypłatę zasiłków okresowych w części gwarantowanej z budżetu państwa – 387,6 tys. zł (wykorzystano 385,3 tys. zł),
- pomoc w zakresie dożywiania – 180 tys. zł (wykorzystano 178,5 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 39-41)

2. Zapotrzebowanie i rozliczenie dotacji na realizację zadań z zakresu wsparcia rodzin w ramach Programu „Rodzina 500 Plus” i świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Opis stanu faktycznego

2.1. Wydatki MOPS na 2017 rok, finansowane z dotacji celowych budżetu państwa, w rozdziale 85501 „Świadczenie wychowawcze” (na wypłatę świadczeń w ramach programu „Rodzina 500 Plus”) określone zostały pierwotnie na 11.344 tys. zł, a w rozdziale 85502 „Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego” (m.in. na wypłatę świadczeń alimentacyjnych) na 4.522 tys. zł.⁹

(dowód: akta kontroli str. 11)

Główny księgowy MOPS wyjaśniła, że „Kwoty powyższe zostały rozpisane na poszczególne zadania i tak: rozdział 85501 – kwota świadczeń społecznych (§ 3110 – 11.173,8 tys. zł) stanowi 98,5% ogólnej kwoty dotacji, a pozostałe paragrafy stanowią 1,5% (koszty obsługi), rozdział 85502 – kwota świadczeń (§3110 – 4.208,3 tys. zł) i składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (§ 4110 podopieczni – 178 tys. zł) stanowi 97 % otrzymanej dotacji, a 3% stanowią koszty obsługi”.

W trakcie roku, kierując się aktualnym stanem realizacji zadań oraz ich przewidywanym wykonaniem, MOPS przekazywał do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego¹⁰, informacje o niedoborach i nadwyżkach środków za pomocą Centralnej Aplikacji Statystycznej („CAS”).

(dowód: akta kontroli str. 30)

⁷ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 2-stopniową skalę ocen: pozytywna lub negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁸ Dalej: „świadczenia rodzinne i alimentacyjne”.

⁹ Zgodnie z pismem Wojewody Podlaskiego z dnia 25 stycznia 2017 r (FB-II.3111.13.2017).

¹⁰ Zwany dalej „PUW”.

W 2017 r. MOPS wystąpił do Wojewody Podlaskiego (wnioski były składane przy użyciu programu CAS i nie zawierały uzasadnienia) o następujące zmiany wielkości ww. dotacji:

- w lipcu 2017 r. zwrócono się o zwiększenie dotacji na realizację Programu „Rodzina 500 Plus” o kwotę 500 tys. zł oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych o 176 tys. zł. Wojewoda częściowo uwzględnił powyższy wniosek zwiększając dotację na Program „Rodzina 500 Plus” o kwotę 192,5 tys. zł¹¹ oraz świadczenia rodzinne i alimentacyjne o kwotę 163,6 tys. zł¹²;
- trzykrotnie w 2017 r. zwrócono się o zmniejszenie dotacji na świadczenia rodzinne i alimentacyjne z uwagi na konieczność wypłaty trzech świadczeń w ramach programu „Za życiem”¹³ w łącznej wysokości 12,3 tys. Wojewoda uwzględnił powyższe wnioski zmniejszając plan finansowy w rozdziale 85502 i zwiększając o tę kwotę plan w rozdziale 85595 (*Pozostała działalność*). (dowód: akta kontroli str. 11-26, 28-29)

Kierownik MOPS wyjaśniła, że planując zapotrzebowanie środków na świadczenia wychowawcze na II półrocze 2017 r. m. in. kierowano się potrzebą zabezpieczenia świadczeń przysługujących z wniosków przesłanych do ROPS¹⁴, ilością wniosków pozostających w rozpatrzeniu i których rozstrzygnięcie zawieszono w celu uzupełnienia dokumentów. Zakładano wydanie większej ilości decyzji pozytywnych na pierwsze dziecko oraz brano pod uwagę specyfikę Gminy, w zakresie oddawania do użytku nowych bloków, jak też duży rozwój budownictwa indywidualnego w Gminie Wasilków, co skutkuje wzrostem liczby mieszkańców. Wskazane okoliczności nie sprawdziły się i nie potwierdziły potrzeby zwiększenia dotacji. (dowód: akta kontroli str. 27)

2.2. Ostateczny plan wydatków w rozdziałach 85501 i 85502 ustalony został odpowiednio na: 11.536,5 tys. zł i 4.673,2 tys. zł. Ze środków tych wydatkowano:

- 11.289,4 tys. zł na świadczenia wychowawcze (97,8% kwoty planowanej), z tego 11.120 tys. zł na wypłatę świadczeń i 169,4 tys. zł (1,5 % kwoty wykorzystanej na wypłatę świadczeń) na pokrycie kosztów obsługi wypłat świadczeń, tj. część wynagrodzeń (wraz z pochodnymi), jakie wypłacono dwóm pracownikom zatrudnionym do przyjmowania i rozpatrywania wniosków oraz prowadzenia obsługi finansowej¹⁵ i kierownikowi MOPS, a także pokrycie kosztów szkoleń i zakupu materiałów biurowych,
- 4.513,2 tys. zł na wydatki w rozdziale 85502 (97% kwoty planowanej), w tym 462,9 tys. zł na wypłatę świadczeń alimentacyjnych. Koszty obsługi wypłaty świadczeń alimentacyjnych w wysokości 13,9 tys. zł zostały pokryte w 100% z dotacji i były o 1,8 tys. zł niższe niż w 2016 r. (15,7 tys. zł).

(dowód: akta kontroli str. 19-23, 31-33, 39-41, 260)

W 2017 r. nie wystąpiły przypadki blokowania wydatków na świadczenia wychowawcze lub alimentacyjne. (dowód: akta kontroli str. 28-29, 31-33)

MOPS z otrzymanych w 2017 r. dotacji na zadania zlecone nie wykorzystał 269,7 tys. zł, w tym m.in. 247,1 tys. zł środków na wypłatę świadczeń wychowawczych (2,1%) oraz 8,2 tys. zł na wypłatę świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych (0,2%). Na rachunek Urzędu 29 grudnia 2017 r. (w terminie określonym w art. 251 ust.1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁶), zwrócono kwotę niższą, tj. 243,8 tys. zł.

Główna księgowa MOPS wyjaśniła, że „na konto Urzędu (...) przekazaliśmy 243,9 tys. zł, z czego dochody stanowiły 0,1 tys. zł, a środki niewykorzystanych dotacji 243,8 tys. zł, czyli o 25,9 tys. zł mniejsze od otrzymanych niewykorzystanych kwot dotacji. Różnica, to środki które zostały wykorzystane i rozliczone na realizację zadań z budżetu gminy, po uzgodnieniu wszystkich kont i sporządzeniu sprawozdań. Urząd Miasta i Gminy

¹¹ Decyzja Wojewody Podlaskiego z dnia 30 września 2017 r (nr. pisma FB.II.3111.340.2017.MA) na kwotę 192.539 zł i z dnia 14 listopada 2017 r (nr pisma FB.II.3111.562.2017.MA) na kwotę 2,13 zł.

¹² Decyzja Wojewody Podlaskiego z dnia 28 września 2017 r (nr. pisma FB.II.3111.341.2017.MA)

¹³ Świadczenie wypłacane na podstawie art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 r o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r., poz. 1860).

¹⁴ Dla 36 rodzin należało zabezpieczyć kwotę 150 tys. zł.

¹⁵ Tj. dwóm pracownikom bezpośrednio pracujących przy przyjmowaniu i rozpatrywaniu wniosków oraz głównemu księgowemu.

¹⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 2077, ze zm.

w Wasilkowie kwoty niewykorzystanych dotacji z zakresu zadań zleconych zwrócił na konto PUW w Białymstoku zgodnie z załączonym załącznikiem".

(dowód: akta kontroli str. 44-45)

Z równoległe prowadzonej kontroli NIK w Urzędzie wynika, że na rachunek PUW zwrócono w terminie właściwą kwotę niewykorzystanych dotacji na świadczenia wychowawcze w wysokości 247,1 tys. zł oraz na świadczenia rodzinne i alimentacyjne w wysokości 8,2 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 263)

2.3. Środki z budżetu państwa na finansowanie objętych kontrolą zadań zleconych (w rozdziałach 85201 i 85202) MOPS otrzymywał z PUW, zgodnie ze składanymi raz w miesiącu zapotrzebowaniami oraz w terminach umożliwiającymi pełną i terminową ich realizację. W badanym okresie nie kierowano pism o przyspieszenie przekazywania środków.

(dowód: akta kontroli str. 34-38)

W MOPS nie opracowano harmonogramu uzyskiwania transz dotacji celowych w 2017 r. Główna księgowa MOPS wyjaśniła, że nie wystąpiły przypadki nierytmicznego i nieproporcjonalnego otrzymywania środków dotacji. Kwoty były przekazywane zgodnie ze złożonymi zapotrzebowaniami na dany miesiąc. Ośrodek nie finansował realizacji zadań z zakresu administracji rządowej i zleconej ustawami ze środków własnych.

(dowód: akta kontroli str. 35)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania MOPS w zakresie zapotrzebowania i rozliczenia środków z dotacji celowych na realizację objętych kontrolą zadań.

3. Realizacja zadań dotyczących świadczeń wychowawczych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Opis stanu
faktycznego

3.1. Przyjmowaniem i rozpatrywaniem wniosków o przyznanie świadczeń wychowawczych zajmowało się w MOPS dwóch (z 16) pracowników merytorycznych, posiadających upoważnienia wymagane przepisami art. 10 ust. 2 ustawy o świadczeniach wychowawczych. W okresie napływu wniosków działania w zakresie ich przyjmowania dodatkowo wykonywało pięć pracowników MOPS (dwie zajmujące się świadczeniami rodzinnymi i alimentacyjnymi oraz trzech pracowników socjalnych). Prowadzeniem spraw związanych z udzielaniem świadczeń alimentacyjnych zajmował się jeden pracownik z działu zasiłków rodzinnych zaś podejmowaniem postępowań windykacyjnych wobec dłużników alimentacyjnych zajmował się jeden pracownik, któremu udzielono upoważnienie wskazane w art. 8b i 8 c ustawy o pomocy uprawnionym do alimentów.

(dowód: akta kontroli str. 3-10, 62-63)

3.2. Dotacje otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań zleconych w ramach Programu „Rodzina 500 Plus” wykorzystano na wypłaty 22.305 świadczeń wychowawczych, tj. o 5.974¹⁷ więcej niż w 2016 roku (16.331 świadczeń), które przyznano po pozytywnym rozpatrzeniu 1.520 wniosków (z 1.556 otrzymanych)¹⁸.

W 2017 r. świadczenia wychowawcze ustalono dla 2.152 dzieci, w tym 867 na pierwsze dziecko, tj. odpowiednio o: 218 i 87 więcej niż w 2016 r. (w latach 2016-2017 w Gminie zamieszkiwało kolejno: 3.318 dzieci i 3.366 dzieci). (dowód: akta kontroli str. 174-175, 261)

W 2017 r. MOPS:

- nie przeprowadzał oraz nie zlecał przeprowadzania kontroli wykorzystania świadczeń udzielonych w ramach Programu „Rodzina 500 Plus”. Pracownicy socjalni i asystenci rodziny monitorowali wydatki czterech rodzin (którym przyznano świadczenia w formie rzeczowej), nie stwierdzając nieprawidłowego wykorzystania środków otrzymanych w ramach ww. Programu,

¹⁷ Wzrost liczby wypłaconych świadczeń wychowawczych spowodowany był wzrostem liczby dzieci zamieszkałych na terenie Gminy.

¹⁸ W 2017 r. rozpatrzono negatywnie 48 wniosków o wypłatę świadczeń wychowawczych z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowe uprawniające do otrzymania świadczenia na pierwsze dziecko przy czym część z tych wniosków dotyczyła również przyznania świadczenia na kolejne dziecko i w tym zakresie zostały pozytywnie rozpatrzone.

- nie otrzymał skarg dotyczących wypłat omawianych świadczeń,
- stwierdził, iż 13 rodzin nienależnie pobrało świadczenia wychowawcze w łącznej wysokości 16 tys. zł. (w wyniku ponownej weryfikacji uprawnień stwierdzono przekroczenie kryterium dochodowego). Środki te zostały zwrócone przez świadczeniobiorców dobrowolnie bądź na podstawie wydanych decyzji¹⁹ o zwrocie świadczeń (bez prowadzenia postępowania egzekucyjnego) wraz z należnymi odsetkami w wysokości 0,4 tys. zł,
- czterem rodzinom wypłacał świadczenia wychowawcze w formie rzeczowej albowiem na podstawie przeprowadzonych wywiadów środowiskowych ustalono, iż w rodzinach tych miało miejsce nadużywanie alkoholu przez świadczeniobiorców przy braku zabezpieczenia potrzeb dzieci. (dowód: akta kontroli str. 64, 65, 66-81, 255-256)

3.3. Analiza 40 postępowań dotyczących ustalenia świadczeń wychowawczych, w tym 20 na okres świadczeniowy 2016/2017 w kwocie 15,5 tys. zł (miesięcznie) i 20 na okres świadczeniowy 2017/2018 w kwocie 17 tys. zł (miesięcznie), w wyniku których w 2017 r. wypłacono świadczenia w łącznej kwocie 190,5 tys. zł (1,7% zrealizowanych ogółem w 2017 r.) wykazała, że:

- wnioski o świadczenie zostały złożone na odpowiednich formularzach²⁰, z uwzględnieniem wymaganych danych i załączników,
- stosownie do postanowień art. 5 ust. 3 i 4 oraz art. 18 ust. 1 ustawy o świadczeniach wychowawczych, zasiłki przyznano osobom spełniającym ustawowe kryteria, na jeden okres świadczeniowy,
- decyzje ustalające prawo do świadczeń wydano terminowo, po zweryfikowaniu danych osobowych oraz uzyskiwanym dochodzie, przy wykorzystaniu danych ewidencyjnych MOPS oraz pozyskaniu informacji z innych elektronicznych baz danych (Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, urzędów skarbowych i bazy Pesel),
- decyzje o przyznanych świadczeniach spełniały wymogi art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²¹,
- świadczenia wychowawcze wypłacono terminowo, przestrzegając postanowień art. 21 ustawy o świadczeniach wychowawczych,
- w jednym przypadku (z 40 zbadanych) błędnie obliczono dochód rodziny ubiegającej się o świadczenie, (co omówiono w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”). (dowód: akta kontroli str. 249-253)

3.4. W 2017 r. do MOPS wpłynęło 77 wniosków o przyznanie świadczenia alimentacyjnego. Na wypłatę świadczeń alimentacyjnych w tym okresie wykorzystano 462,9 tys. zł, tj. mniej o 12% niż w 2016 r. (526 tys. zł). W ocenie Kierownika MOPS wynikało to głównie ze zmniejszenia się liczby osób uprawnionych. W 2017 r. MOPS wypłacił 1.254 świadczeń tj. o 12,2% mniej niż w 2016 r. (1.428 świadczeń). (dowód: akta kontroli str. 89)

3.5. Badanie 15 z 77 (19,5%) postępowań dotyczących przyznania i wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego w 2017 r. na kwotę 85,2 tys. zł (tj. 18,5% ogółu wypłat w 2017 roku) wykazało, że:

- rozstrzygnięć dokonano na podstawie wniosków, sporządzonych na odpowiednim formularzu²², do którego dołączono dokumenty wymagane § 2 ust. 2 tego

¹⁹ W MOPS w 2017 r. wydano 11 decyzji o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń.

²⁰ Określonym w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenie wychowawcze (Dz. U., poz. 214) i rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o przyznanie świadczenia wychowawczego oraz zakresu informacji, jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego (Dz. U., poz. 1465). Na nowy okres, rozpoczynający się 1 października 2017 r. wnioski złożono na formularzach opracowanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i zalecanych do stosowania na stronie internetowej <https://www.mpips.gov.pl/wsparcie-dla-rodzin-z-dziecmi/rodzina-500-plus/wzor-wniosku-o-swadczenie-wychowawcze/>

²¹ Dz. U. z 2017 r., poz. 1 257, ze zm.

²² Określonym w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 lipca 2017 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania, sposobu ustalania dochodu oraz zakresu informacji jakie mają być zawarte we wniosku, zaświadczeniach i oświadczeniach o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego (Dz. U. poz. 1467).

rozporządzenia i art. 15 ust. 4 i 4a ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,

- stosownie do art. 9 ust. 1 ww. ustawy świadczenia przyznawano osobom do ukończenia 18 lat, a nadal uczącym się - do ukończenia 25 lat, zaś w przypadku posiadania orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności bezterminowo,
- w każdym przypadku dopełniono obowiązku wynikającego z art. 15a ust. 1 pkt 1–4 ww. ustawy i zweryfikowano informacje o wielkości dochodów uzyskiwanych przez rodziny wnioskodawców oraz dane identyfikacyjne osób uprawnionych do świadczeń. Wpłacano je osobom spełniającym kryteria dochodowe ustalone w art. 9 ust. 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (w każdym przypadku dochód rodziny ustalano zgodnie z art. 9 ust. 3-12 tej ustawy),
- zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, świadczenia alimentacyjne przyznano w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, nie wyższej niż 500 zł,
- zgodnie z art. 2 pkt 8 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów prawo do świadczeń ustalano na okres świadczeniowy od 1 października 2016 r. do 30 września 2017 r. z uwzględnieniem art. 18 powołanej ww. ustawy i wypłacano w okresach miesięcznych, stosownie do art. 20 tej ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 82-84)

3.6. Należności z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego na koniec 2017 roku wynosiły 3.426 tys. zł i były wyższe niż na koniec 2016 roku o 393 tys. zł (o 13%). W 2017 roku dochody uzyskane w związku z wyegzekwowaniem przez komorników sądowych od dłużników alimentacyjnych należności z tytułu świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego wyniosły 62 tys. zł. Były one o 19,2% wyższe niż rok wcześniej (52 tys. zł), co m. in. wynikało z większej (o 12) liczby osób, od których wyegzekwowano omawiane należności (35 osób w 2016 r. i 47 w 2017 r.), przy czym liczba dłużników alimentacyjnych wzrosła o osiemnaście osób (z 115 do 133). (dowód: akta kontroli str. 90)

3.7. Analiza dokumentacji dotyczącej działań podejmowanych przez MOPS wobec pięciu dłużników alimentacyjnych, zadłużonych na łączną kwotę 168,6 tys. zł (4,9% ogółu zaległości na koniec 2017 r.) wykazała m.in., że:

- a) Stosownie do art. 4 ust. 1 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów MOPS bezzwłocznie informował dłużników o przyznaniu osobom uprawnionym świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz wzywał ich w celu przeprowadzenia wywiadu alimentacyjnego i złożenia oświadczenia majątkowego.
- b) W stosunku do dwóch dłużników, zamieszkałych na terenie innych gmin, stosownie do art. 27 ust 7 ww. ustawy po przyznaniu świadczenia alimentacyjnego MOPS zwrócił się o podjęcie działań wobec dłużnika alimentacyjnego do właściwego organu dłużnika (MOPS właściwy wg miejsca zamieszkania dłużnika).
- c) W trzech z pięciu analizowanych sprawach MOPS był właściwym organem egzekucyjnym. W tych sprawach stwierdzono, iż:
 - w stosunku do dwóch dłużników zastosowano odpowiednie działania przewidziane ww. ustawie celem wyegzekwowania świadczeń, tj. w stosunku do jednego, który uniemożliwił przeprowadzenie wywiadu i odmówił wydania oświadczenia majątkowego wydano decyzje o uznaniu go za dłużnika uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych, złożono wniosek o ściganie go za przestępstwo z art. 209 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny²³ oraz o zatrzymanie prawa jazdy. W stosunku do drugiego dłużnika który stawiał się na wywiad i umożliwił jego przeprowadzenie, wszczęto postępowanie administracyjne celem wyjaśnienia czy zachodzą okoliczności uzasadniające uznanie go za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych,
 - w stosunku do jednego dłużnika, który uniemożliwił przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego i odmówił złożenia oświadczenia majątkowego, w terminie

²³ Dz. U. z 2017 r. poz. 2204, ze zm. Ustawa zwana dalej „Kodeks karny”

miesiąca od dnia wszczęcia postępowania wydano decyzję o uznaniu go za dłużnika uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych. Nie złożono jednak wniosku o ściganie go za przestępstwo z art. 209 § 1 Kodeksu karnego. Kierownik MOPS wyjaśnił: „Z uwagi na to, że dłużnik alimentacyjny Pan W.S. wykonał zobowiązanie stawienia się na wywiad alimentacyjny i złożył oświadczenie majątkowe w terminie późniejszym, co ostatecznie przyjęto jako wykonanie zobowiązania, dlatego też zawiadomienie do Prokuratury nie było wysyłane.[...]. Zawiadomienie takie byłoby złożone, gdyby Pan W. S. nie zgłosił się na wywiad alimentacyjny i odebranie oświadczenia majątkowego, jak też nie wykonał zobowiązania w zakresie rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy”. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, iż dłużnik stawiał się na wywiad alimentacyjny 53 dni od daty wydania przedmiotowej decyzji, zaś przywołany art. 5 ust 3b ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów nakazuje złożenie wniosku o ściganie za przestępstwo z art. 209 Kodeksu karnego jeśli decyzja w sprawie uznania dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych stała się ostateczna.

- d) W dwóch analizowanych sprawach na podstawie art. 5a ust 2 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów odstąpiono od poinformowania właściwego urzędu pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej (ustalono, iż ich sytuacja dłużnika nie uległa zmianie), zaś w jednej zwrócono się do Starosty o podjęcie działań zmierzających do aktywizacji zawodowej dłużnika.
- e) We wszystkich (5) analizowanych sprawach stosownie do wymogu art. 8a ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, o stanie zobowiązań dłużników, zalegających za okres dłuższy niż 6 miesięcy, przekazywano informacje o stanie zobowiązań dłużników do biura informacji gospodarczej.
- f) We wszystkich analizowanych sprawach (5) po zakończeniu okresu świadczeniowego bezzwłocznie kierowano do komorników sądowych wnioski o przyłączenie MOPS do prowadzonych przez nich postępowań w celu wyegzekwowania należności z tytułu wypłaconych świadczeń, stosownie do art. 27 ust. 3 i 3a ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. (dowód: akta kontroli str. 85-86)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na przyznaniu w jednej z 40 analizowanych spraw świadczenia wychowawczego na pierwsze dziecko w rodzinie w kwocie 500 zł, osobie niespełniającej kryterium dochodowego o którym mowa w art. 5 ust. 3 i 4 ustawy o świadczeniach wychowawczych (prawidłowo wyliczony dochód rodziny w przeliczeniu na osobę przekraczał kryterium dochodowe o 18,82 zł). Kwota nienależnie wypłaconych świadczeń wychowawczych z tego tytułu za okres od 1 kwietnia 2016 r. do 30 września 2017 r. wyniosła 9 tys. zł. Kierownik MOPS wyjaśniła, iż w ramach prowadzonego postępowania do wyliczenia dochodu nie uwzględniono z PIT-11A wystawionego przez ZUS na kwotę 309,28 zł „gdyż przyjęto że zasiłek chorobowy był wliczony do dochodu z tytułu umowy zlecenia, która to umowa w przedstawionej sprawie była dochodem utraconym. W ramach weryfikacji tego wniosku (w związku z niniejszą kontrolą) wystąpiono do ZUS o wyszczególnienie tytułu wypłaty zasiłku chorobowego, Z przesłanej informacji ZUS wynika, że zasiłek chorobowy (...) zł za okres od 27 czerwca 2014 r. do 30 czerwca 2014 r., jak też zasiłek chorobowy za okres od 1 lipca 2014 r. do 4 lipca 2014 r. był dochodem ze stosunku pracy, który winien być uwzględniony w rozpatrywanym wniosku. Zaistniała sytuacja przełożyła się na to, że dochód Pani J. po wyliczeniu tego dochodu wyniósł 818,82 zł na osobę w dwuosobowej rodzinie, tym samym zostało przekroczone kryterium dochodowe, wynoszące 800 zł na osobę w rodzinie”. (dowód: akta kontroli str. 91-94)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykorzystanie dotacji budżetowych uzyskanych na wypłatę świadczeń wychowawczych i alimentacyjnych oraz prowadzenie działań wobec dłużników alimentacyjnych. Stwierdzona nieprawidłowość polegająca na przyznaniu świadczenia wychowawczego świadczeniobiorcy, który nie spełniał kryterium dochodowego miała charakter jednostkowy.

Opis stanu
faktycznego

4. Prawdliwość sporządzania sprawozdań

Sprawozdania Rb-50 o dotacjach/wydatkach związanych z wykonywaniem zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami za I, II, III i IV kwartał 2017 r. MOPS przekazał Burmistrzowi Miasta Wasilków w terminach określonych w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej²⁴, tj. za I-III kwartał do 10-go dnia po upływie danego kwartału, a za IV kwartał – do 31 stycznia następnego roku. Wykazane w sprawozdaniach kwoty planowanych dotacji i wykonanych wydatków w badanych rozdziałach 85201 i 85202 klasyfikacji budżetowej były zgodne z saldami kont analitycznych prowadzonych dla tych rozdziałów w ewidencji księgowej MOPS.

(dowód: akta kontroli str. 31-32, 96-98, 176-187)

MOPS sporządził sprawozdania rzeczowo-finansowe z realizacji zadań za 2017 r. z zakresu świadczeń:

- wychowawczych, które były zgodne ze wzorem określonym załącznikiem nr 3 do rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 roku w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego²⁵,
- alimentacyjnych, które odpowiadały wzorowi określoneму załącznikiem do rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie sprawozdań z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów²⁶.

Powyższe sprawozdania rzeczowo-finansowe terminowo przekazywano do PUW w formie elektronicznej.

(dowód: akta kontroli str. 46-61)

NIK zwraca jednak uwagę, że w sprawozdaniu z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów za IV kwartał 2017 r., wykazano kwotę świadczeń alimentacyjnych w wysokości 463.709 zł, zamiast 462 970 zł, tj. nie pomniejszając jej o zwrot nienależnie pobranych świadczeń za 2017 r. Kierownik MOPS przyznała, że kwota została błędnie wpisana i dodała, że: „sprawozdanie zostanie niezwłocznie skorygowane z uwzględnieniem prawidłowej kwoty”.

(dowód: akta kontroli str. 51-61, 95, 99-101)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez MOPS obowiązków w zakresie sporządzania sprawozdań budżetowych Rb-50 oraz rzeczowo – finansowych, dotyczących świadczeń wychowawczych i alimentacyjnych.

VI. Wnioski

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi przyznawanie świadczeń wychowawczych na pierwsze dziecko świadczeniobiorcom spełniającym kryterium dochodowe.

²⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 1015, ze zm.

²⁵ Dz. U. poz. 212, ze zm. Przepisy te z dniem 1 października 2017 r. zastąpiono Rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania zadań z zakresu świadczenia wychowawczego (Dz. U. poz. 1813).

²⁶ Dz. U. poz. 2324, ze zm. Z dniem 1 października 2017 r. przepisy te zastąpiono rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 września 2017 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji zadań przewidzianych w ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. poz. 1812).

VII. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

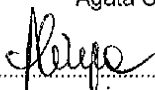
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 21 marca 2018 r.

Kontroler
Piotr Żukowski
specjalista kontroli państwowej


.....
podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Agata Ciupa


.....
podpis